

TM	Г. XXX	Бр. 2	Стр. 321 - 322	Ниш	април - јун	2006.
----	--------	-------	----------------	-----	-------------	-------

Реч са промоције
Примљено: 26.02.2006.

Ђокица Јовановић
Филозофски факултет
Београд

ECCE LIBER*

Ево једне ретке књиге. Дакле, *Ecce liber* – ево књиге, али, ево и слободе.

Филозофирање на ромски начин? Као да слушах исповест и сећање старца код пријатеља у ромској махали кад Лука каже: "Ми нестајемо и остајемо! Зар бисмо што друго? И слике носимо!" (178).

Да ли је могуће филозофирање на ромски начин? Иако је универзална, општељудска вредност, филозофију боји, даје јој мирис, придаје украсе свако од њених многобројних родних места. Па, тако, хеленска филозофија, индијска филозофија, немачка филозофија... отуда и ромска филозофија. *Не мора се нужно бити Ром рођењем да би се мислило у вртовима ове филозофије*. Коначно, свако мишљење о било чему суштинском јесте филозофско мишљење. Ни Чедомил Вељачић није био Индус. Рођењем. Одлуком о начину мишљења – да.

Ромско искуство и брза, кратка, сублимна мисао обликована тим искуством које не дозвољава комфор дугог и леног мишљења, то је та форма која Луки Прошићу пружа, истовремено, најшири хоризонт. Најшири, јер брза мисао, просто, најбрже прође простором. Она језгровитошћу покрива простор. Јер бива час овамо, а час тамо. Она се забада у читаочеву пажњу. Расањује га. Њен прелет је муњевит, као одсечни, брзи резиви, ритмички и меланхолично понављани у ромској музици, било где, било кад и на било ком месту на свету да је свирају. Зато Роми и када певају о љубави, они прво певају о души.

Тако и књига изгледа. Низ кратких, сасвим кратких – као цртице, есеја. Али, баш, есеја. Зашто наглашавам то "баш есеја"? Лука Прошић не приповеда причу филозофску. Детаљ, фрагмент, филозофем и поетска реч овде су означитељи једне општости за којом аутор трага. Тачно. Текст, нарочито овај, има подтекст. Читањем подтекста, читамо филозофско (и поетско, наравно) трагање ауторово. Ево само два примера како Лука Прошић исписује текст и како трага за општим:

---

djolej@bankerinter.net

* Слово изговорено на промоцији књиге Луке Прошића, *Romski eseji* (Друштво Ром "Саит Балић", Ниш, 2005), одржаној 21. фебруара 2006. у Коларчевој задужбини, у Београду.

Лакоћа света

Ликове и представе имамо, они су уместо света, и његова су замена, а света нема! Они су уместо света, и лакоћа су његова, и танкост! И сјаје и показују се! И сјај им је са сјајем нестанка! И постоје и не постоје, и сјаје тим сјајем! (47)

***

Али, то слабо? То смо ми

Једном смо се нашли! И јединост своју смо нашли! И безмерности своје, и недостижање њихово!

И таму имамо, и непостојање своје, и постојање! И несигурност је с нама, али и то најјаче! И то имамо! И немоћ највећу имамо, и то слабо! Али, и то најјаче!

Али, то слабо? То смо ми! (196)

Не бих да поредим, поређења нису добра и често не казују много. Али ћу само подсетити. Ову форму су, међу многима, волели и Иво Андрић у својим *Знаковима поред пута* и Фридрих Ниче у *Вољи за моћ* и, наравно, многи други. Блез Паскал у *Мислима*, на пример. Један нам је говорио о босанско-балканским гудурама и беспућима, упућујући нас тако на свељудско осећање страха и дрхтања (о чему су посведочили Сартр и Кјеркегор и, давно пре њих, Буда), други о моћима које поседује и треба да поседује сваки човек на варљивом и стрмоглавом путу сопственог постајања човеком, а трећи покушавао да покаже да је људска мисао велика и непознатљива попут космоса.

Ромски есеји су филозофска партитура, мисаони ритмички бележник о питањима која поставља, заувек, сваки човек за живота. Питања постављена онако како би их поставио старац Ром, када своди своје животне учинке и бележи ветрометине којима је ношен и вукојebene у које је бацан.

Нека Прошићева књига буде мали подсетник, мали покретач ма како ситне и безначајне расправе о ромској култури и начину мишљења. Можда то није била Лукина идеја. Превасходна, свакако није била. Али јесте идеја коју смо имали Осман Балић, Драгољуб Б. Ђорђевић и ја онда када смо се средели са овим префињеним текстом. Није ни наша то била превасходна идеја. Пре свега, добар текст треба објавити, текста самог ради. Али, ми прижељкујемо да *Ромски есеји* буду и позив на разговор о Ромима, народу чије је кућиште цео свет. О тим патриотима света. Баш зато, што најбоље знају свет, они тако бурно и страшно воле живот. Зато су понајбољи учитељи живота. И зато никога не мрзе. Када се други, у муци, лате оружја, Роми се у муци дохвате музичког инструмента и стиха.

Као читалац, захваљујем Луки Прошићу, мом професору, на овом поклону.

А, и шта је на овом свету дубље и узвишеније од поезије, музике и филозофије?